Հայաստանի Հանրապետության բնակչության սնուցման կարգավիճակը

Հետազոտություն

Հայաստան 2015

Նպատակը և խնդիրները

Ուսումնասիրել Հայաստանում բնակչության սնուցման ներկայիս վիճակը

Խնդիրները

- Պարզել ՀՀ բնակչության պարենի հասանելիության ներկա վիճակը, ինչպես նաև փոփոխությունը,
- Ուսումնասիրել բնակչության կողմից պարենի սպառման առանձնահատկությունները,
- Սննդի ձեռք բերման առանձնահատկությունները,
- Ուսումնասիրել առողջ սնվելու հետ կապված գիտելիքները, վերաբերմունքն ու գործնական մոտեցումները,
- Նկարագրել սնուցման հետ կապված ազգային քաղաքականությունը՝ գերակա ռազմավարությունները և առկա օրենքները, դրանց իրականացման մեխանիզմները:

Մեթոդաբանություն

Քանակական հետազոտություն

- Դեմ առ դեմ կիսաստանդարտացված հարցազրույցներ Երևան քաղաքում և ՀՀ բոլոր 10 մարզերում
- Տնային տնտեսության (SS) մակարդակ, անհատական մակարդակ, դեռահասների սնուցում
- Վերլուծություն՝ աշխարհագրությունը, համայնքի վարչական տեղանքը, տարիքային և գենդերային խմբերը
- Ընտրանքի չափը՝ 1600 SS (95% վստահության միջակայք և ± 2,4% վիճակագրական սխալի մեծությունն)
- Ընտրանքի մեթոդը՝ բազմաստիճան ինքնակշռված (PPS) ընտրանքի, համակարգված պատահական ընտրանք, նպատակաուղված ընտրանք եւ ծննդյան մոտակա օրով որոշվող հարցվողի ընտրության մեթոդ

Խորացված հարցազրույցներ փորձագետների հետ

- ՀՀ առողջապահության նախարարություն
- Պետական այլ ծառայություններ և գործակալություններ
- Անկախ փորձագետներ

Փաստաթղթային ուսումնասիրություն

- Իրավական դաշտի վերլուծություն
- Ազգային քաղաքականության և ռազմավարության հետազոտություն
- Երկրորդային հետազոտության վերլուծություն

Ներածություն

Պարենային անվտանգություն

«երբ բոլոր մարդկանց համար ցանկացած պահի ֆիզիկապես, սոցիալապես և տնտեսապես հասանելի է բավարար քանակի անվտանգ և սննդարար մթերք, որը համապատասխանում է ակտիվ և առողջ կյանք վարելու համար օրական կարիքներին և սննդային նախապատվությանը»

– Պարենի համաշխարհային գագաթնաժողով, 1996

Մահացության հիմնական պատճառները 2014

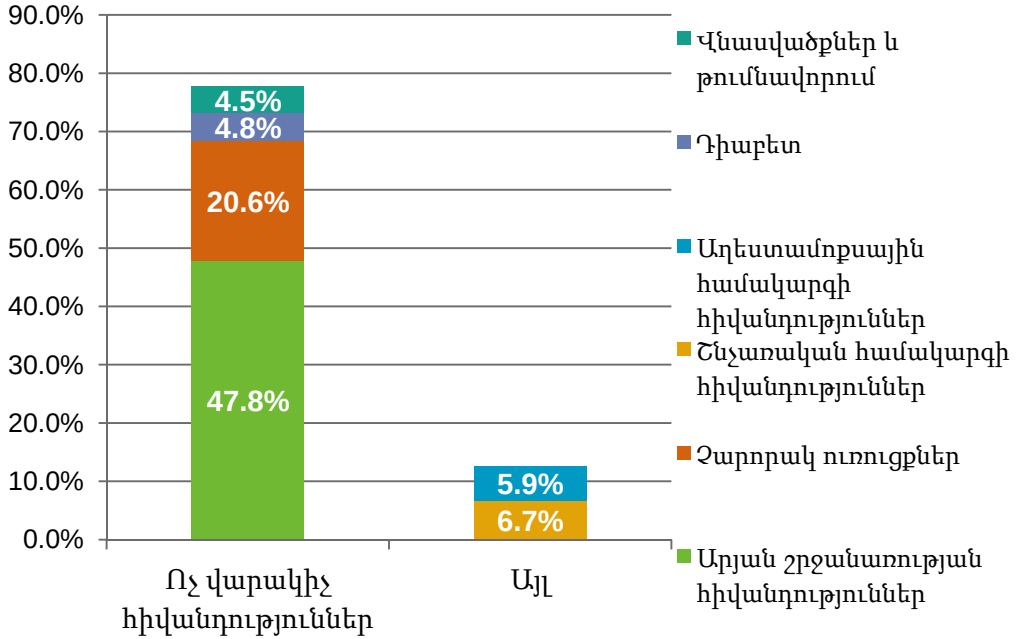

Աղբյուր՝ ՀՀ ԱՆ Առողջապահության տեղեկատվական և վերլուծության կենտրոն, 2015 թ.

Մինչև 5 տարեկան երեխաների սնուցման կարգավիճակի միտումները

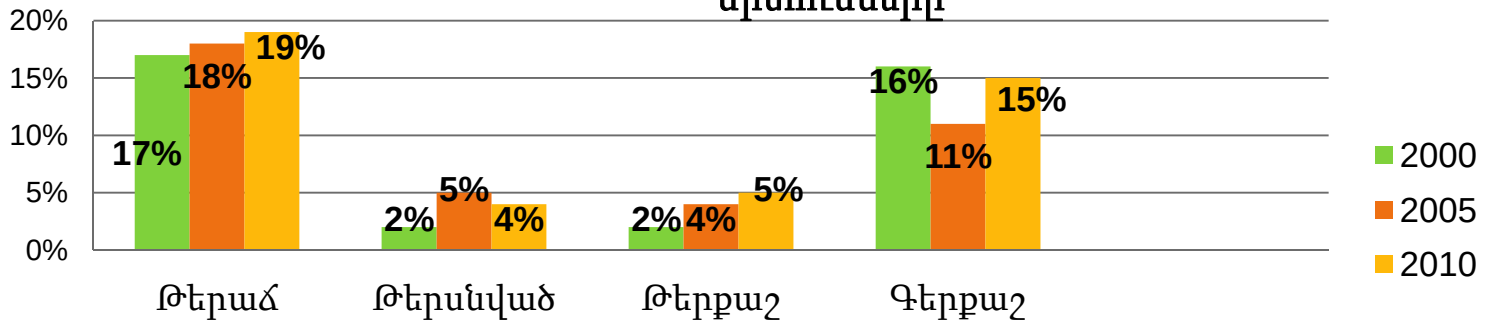

Աղբյուր՝ ՀԺԱՀՀ (DHS Armenia), 2000, 2005, 2010

Բացահայտումներ - Մաս 1

Ֆիզիկական հասանելիություն

Հայաստանում Ֆիզիկական հասանելիությունը պարենի գծով խիստ ներգործված է ՍԵԶՈՆԱՅՆՈՒԹՅԱՄԲ, համայնքների ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ և ՎԱՐՉԱԿԱՆ առանձնահատկություններով

Սեզոնայնությունը

- ***Բարձր*** ՝ամռանը և աշնանը; ***Ցածր*** ՝ ձմռանը և գարնանը
- ***Հիմնականում խոցելի*** ՝բանջարեղեն, միրգ, միս և մսամթերք, ձուկ և ծովամթերք

Աշխարհագրությունը

- Հասանելիությունը համեմատ ցածր է լեռնային շրջաններում
- Հասանելիությունը համեմատ ցածր սահմանամերձ համայնքներում

Վարչական կարգավիճակը

- Պարենի համեմատաբար բարձր հասանելիություն քաղաքային բնակավայրերում

Բացահայտումներ - Մաս 2

Տնտեսական հասանելիություն

Ֆինանսական / տնտեսական իրավիճակը հանդիսանում է կարևոր գործոն տնային տնտեսությունների համար պարենամթերքի հասանելիության համատեքստում: Այն գնալով վատթարանում է նախորդ տարիների համեմատ:

- **Բարձր գները** և **ցածր գնողունակությունը** հանդիսանում են սննդամթերքի օգտագործումը սահմանափակող առավել գերիշխող պատճառները սննդի ֆիզիկական հասանելիության պայմաններում (միս, ձուկ, բանջարեղեն և միրգ)
- **Ամիսներ, երբ սնունդը անբավարար է եղել ՏՏ համար** (MIHFP) - **1.85**
- Երկարաժամկետ միտումները և սեզոնային տատանումները
  - MIHFP (Դեկտեմբեր– Մայիս: 7%–17%; Հունիս– Նոյեմբեր: 4%–5%)
  - Մսի և ձկան արտադրանքի սպառման կրճատումը նախորդ տարվա համեմատ (տնային տնտեսությունների 3.4% -8,6%)
- Միայն **36.6%** է, որ երբեք չի վերցնել պարտք սնունդ գնելու համար. **27.4%** -ի համար գումարը նույնիսկ բավարար չէ սնունդի համար

Ծախսեր սննդի համար

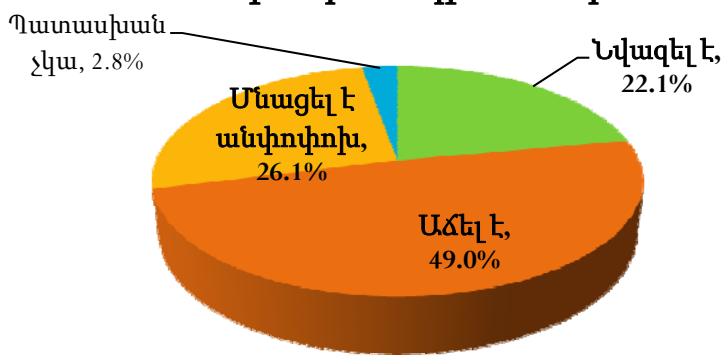

Տնային տնտեսության եկամուտ

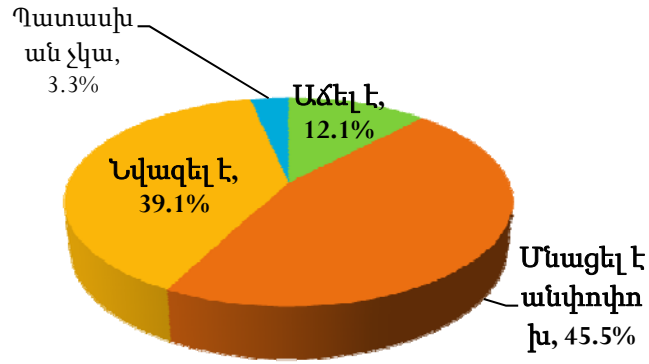

Բացահայտումներ - Մաս 3
Վարքագիծ, գիտելիք, վերաբերմունք

Որոշ սննդամթերքների գծով օգտագործման համեմատաբար ցածր մակարդակը միշտ չէ, որ պայմանավորված է առկայության կամ մատչելիության հանգամանքով

Սնունդ	Չի օգտագործվում	Հիմնական պատճառը՝ չի ցանկանում
Դդում / դդմիկ	31.3%	94.7%
Կենդանիների ներքին օրգանների միս	14.7%	85.5%
Վերամշակված մսամթերք	15.5%	89%

Գնման վրա ազդող հիմնական գործոնները

- **Տեսք:** մարդիկ հակված են գնահատել որակը, թարմությունը և տեսանելի առանձնահատկություններ, (No 1 հաց և հացահատիկային կուլտուրաների, մրգերի և բանջարեղենի, մսի և ձկան, լոբեղենի)
- **Արտադրություն/պիտանիության ժամկետ** (N 1 վերամշակված մսի, ձվի, կաթնամթերքի, կարագի, պահածոների)

Գենդերային տարբերությունները կապված սննդամթերքի սպառման հետ

- Տնից դուրս ուտելն ավելի տարածված է տղամարդկանց շրջանում
- Տղամարդիկ ավելի շատ են աղ օգտագործում սննդի մեջ
- Դիետայի հետևելու հիմնական պատճառները՝ առողջությունը տղամարդկանց մոտ, քաշի կառավարումը կանանց մոտ

Բացահայտումներ - Մաս 4 :

Սննդակարգի բազմազանության միավոր (DDS)

- Սննդակարգի բազմազանության միավոր բոլոր SS-ների համար (HDDS) – **8.66** (12ից)

- Անհատական սննդակարգի բազմազանության միավոր(IDDS) 15–49 կանանց համար – **5.11** (9ից)
  - Համեմատաբար ցածր բարձրադիր գոտիներում
  - Համեմատաբար ցածր միայնակ կանանց համար

Պարենային ապրանքների խմբեր	% SS	% 50 տարեկանից ցածր կանանց
Հացահատիկային կուլտուրաներ	99.81%	98.05%
Համեմունքներ և խմիչքներ	96.00%	
Այլ բանջարեղեն	94.63%	91.69%
Կաթ և կաթնամթերք	91.81%	86.64%
Ձեթ և ճարպ	90.81%	
Այլ մրգեր	89.38%	86.16%
Քաղցրավենիք	85.81%	
Սպիտակ արմատապտուղներ և պալարներ	75.94%	71.66%
Մուգ կանաչ տերևավոր բանջարեղեն	70.44%	53.91%
Ձու	55.81%	40.55%
Միս և մսամթերք	50.50%	47.39%
Վիտամին A-ով հարուստ բանջարեղեն և պալարներ	42.38%	34.20%
Վիտամին A-ով հարուստ մրգեր	39.19%	41.69%
Լոբեղեն, ընկույզ և սերմեր	23.06%	22.48%
Ձուկ և ծովամթերք	6.13%	6.19%
Կենդանիների ներքին օրգանների միս	3.38%	2.77%

Բացահայտումներ - Մաս 5 :
Երեխաների սնուցում

Մինչև 6 ամսական

- Բացառապես կրծքով կերակրումը– **61.43%**
- Ոչ կրծքով – **14.29%**

Սննդակարգ

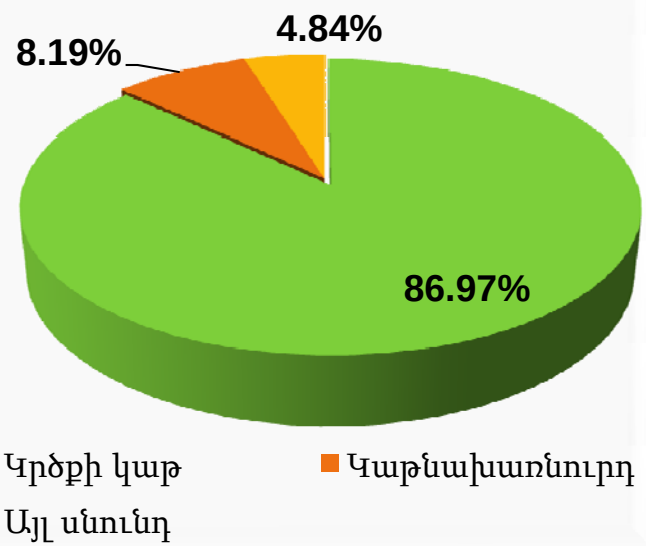

6 – 59 ամսական

- Սննդակարգի բազմազանության միջին միավորը – **4.44**
- Բազմազանությունը աճում է մինչև 29-րդ ամիսը

Սննդակարգի բազմազանությունը

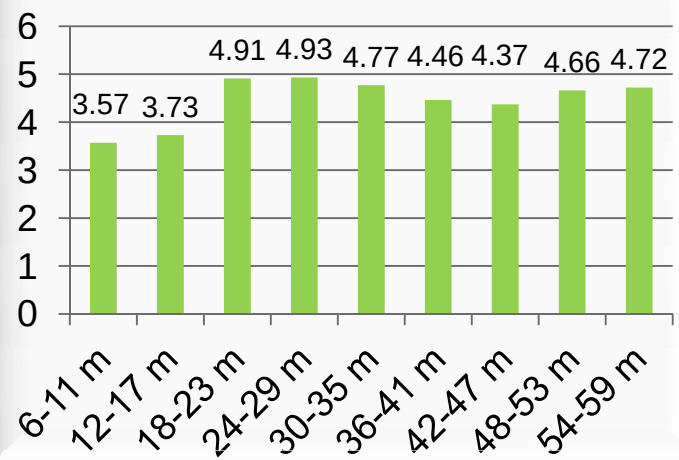

Երեխայի խմելու ջրի հիմնական աղբյուրը – ծորակի ջուր (62.1%)

Շնորհակալություն

OXFAM

APR Group